

tenerentur, eo magis fabricae illius compagna a praestatione hujus caes. -regii proventus se immunitare hand posset.“

A magyar kormányshékek eme kimeríté fölterjesztésére 1728. október 18-án jött meg a válasz. E szerint ő felsége a haimburgi gyárat fölmentette a vám és harminczad fizetése alól. A gyár igazgatója szabadon szállíthatja a gyapjút Magyarországból s szabadon, minden adótól mentesen viheti be a kész posztót Magyarországra. A magyar kamara meg felszóllítottaik, hogy tegye meg mindazon intézkedéseket, a melyek eme kiváltság életbeléptetésére szükségeseknek látszanak.

(Köz. pénz. levélt. Hung. 1728.)

Dr. Takáts Sándor.

Az udvari konyha szükséglete az 1687-iki országgyűlésen. Az országgyűlések közeledtével már jó eleve tudatták a magyar kamarával, milyen és mennyi élelmiczikkre van szüksége az udvarnak. A 17. században átlag hetenkint 3000 frtot kellett a magyar kamarának erre a célra kiadni. Elgondolhatjuk tehát, mennyibe került az udvari konyha egy-egy hosszabb ideig tartó országgyűlés alatt! Az 1687-i országgyűlésen az udvartartás hetenkint a következő dolgokat követelte: 8 dunai pontyot, 100 font harsát, 2 vizát, 2 tokót, 12 kecségét, 40 teknősbékát, 400 nagy és 1000 közepes kövipontyot, 30 öreg indiai tyúkot és 20 fiatalabbat, 40 fehér kappanyt, 300 kappanyt, 80 vén tyúkot, 600 csibét, 200 fiatal galambot, 60 ludat, 100 kacását, 44 nyulat, 50 foglyot, 70 szalonkát, 200 fenyvesrigót, 10 fázványt, 24 vadkacsát, 4500 tojást, 7 akó eczetet, 12 mérő legfinomabb bécsi lisztet, 8 mérő darált árpát, 8 ökröt, 30 borjút, 20 bárányt, 60 ürüt, 100 font szalonnát, 30 font velót, 4 disznót, 200 akó finom bort, 18,000 zsemlyét, 280 kenyeret, 4 hordó tokajit és 4 hordó aszut, 40 öl keményfát és 180 kas szenet. Mindezeket tekintetbe vévén, természetesennek találjuk, hogy a magyar kamara például az 1647-iki országgyűlésre 58,769 frtot, az 1649-re 30,444 frtot, az 1655-ire 36,932 frtot, az 1659-ire 52,528 frtot, az 1662-ire 47,037 frtot s az 1681-ire 35,981 forintot volt kénytelen költeni.

(Köz. pénz. levélt. Hungr. 1687. Ugyanitt van a magyar kamara számvevőségének kimutatása az országgyűlési költségekről.)

Dr. Takáts Sándor.

Huszár- és ló kivétel Szászországba 1731-ben. A szász herczeg 1731-ben azzal a nem éppen szokatlan kéréssel fordult a hadi tanácshoz, hogy magyar huszárokból álló testőrsége kiegészítésére Magyarországra huszárokat toborozhasson, és mintegy 20 derék magyar lovat vám- és harminczadmentesen szállíthasson Eisenach-ba. Egyuttal azt is jelenti a szász herczeg, hogy a huszárverbuvalással és a lóvásárlással testőrségének őrmesterét, nemzetes Székely Mihály urat a bizta meg. A hadi tanácsnak semmi kifogása sem volt a huszár toborzás ellen. A huszár nem fizetett vámot és harminczadot, tehát a huszárkivétel szerinte semmi kárral nem járt! Már a ló kivétel egészen más kérdés volt; ebbe már az udvari kamara is beleszólt, mivel a vám és a harminczad

elengedése a kincstárra nézve kárral járt. A hadi tanács mégis azt ajánlotta, hogy „ex rationibus politicis“ adjanak a szász hercegeknek a lovakra teljesen szabad útlevelet; mert nem csekély jelentőségű dolog, hogy ilyen nagy és jelentős családok jóindulatát az ország számára megtartsák. Ezen az alapon a szász herceg meg is kapta, amit kívánt.

(Köz. pénz. levélt. Hungr.)

Dr. Takáts Sándor.

A székelyhidi és diószegi görög kereskedők kiváltsága. A XVII. században több magyar város görög kereskedői kaptak kiváltságot. Eme kiváltságok majdnem teljesen megegyeznek egymással. Az illető kereskedők ugyanis komániát, avagy külön cézhet alkotván, bizonyos évi adó fejében kamarai védelem mellett engedélyt kapnak a szabad kereskedésre. A tokaji görögök 1667. július 1-én kapnak ilyen kiváltságot, melyet I. Lipót 1690. május 19-én újra megerősít. A diószegi és székelyhidi görögök 1735-ben folyamodtak hasonló kiváltságért. A szepesi kamarai administratio támogatván eme folyamodást, 1735. febr. 4-én, kiállítatja részükre a kért kiváltságlevelet. E szerint a nevezett görögök házakat szerezhetnek, boltokat nyithatnak s Törökországból vagy másunnét bármilyen árut behozhatnak öt per centes adó lefizetése mellett s a heti és országos vásárokon szabadon kereskedhetnek azokkal. Azon görögök, kiknek feleségeik még török területen lagnak, kötelezik magukat, hogy családjukat is Magyarországra hozzák. A kamarai protectio fejében évenként 100 tallért fizetnek. Minden behozott, vagy kivitt áru után a rendes harminczadót is kötelesek megfizetni. A viszálykodások elintézésére maguk közül bírót választhatnak. A bírónak a kamara előtt hűségesküt kell tennie. Ha a kereskedők bevásárlás céljából Törökországba mennek, a választott bírónak be kell jelenteniök elutazásukat s visszajövet a hozott árúkat. A bíró meg a kamarának jelenti be. A görögök vallásukat szabadon gyakorolhatják, de a kath. egyház részére zászlót kell venniök és az úrnapi körmeneten részt kell venniök.

(Köz. pénz. levélt. Hungr. 1736.)

Dr. T. S.

A császári kasza apaldo 1721—1723-ban. Úgy az örökös tartományokban, mint a német birodalomban rendkívül fellendült a kaszakereskedés, mivel a kelet felé való kivitel évről-évre nagy arányban növekedett. A kaszával, sarlóval és a szalmavágóval való kereskedés nagy hasznot hajtván, a kincstár is igyekezett abból a maga részét kivenni. Ha a kaszakereskedést a szó szoros értelmében nem is tette monopoliummá, de az apaldo-nak nevezett illeték behozásával mégis nagyon megnehezítette a kaszával kereskedők dolgát. Ez az apaldonak nevezett illeték 20 frtra rugott; azaz minden hordó kaszára 20 frt illetéket vetettek. Ezt az illetéket a bécsi „Ministerial Banco Deputation szedte be. Természetes, hogy ezen illetéken kívül még a vámokat, aufslagokat és a harminczadokat is megvették. Így például a Mauthausen-ból Boroszlóig szállított minden hordó kasza vámja 37 frt 13 kr -ra rugott. Megjegyezzük,